

**Stanowisko
Prezydium KRASP i Prezydium PAN
z dnia 15 maja 2008 r.**

w sprawie *Projektu założeń reformy systemu nauki i reformy systemu szkolnictwa wyższego*

Prezydium KRASP i PAN uważają, że proponowana reforma powinna stanowić istotną część szeroko zakrojonego programu rozwoju Kraju poprzez edukację i naukę – wyznaczniki rozwoju cywilizacyjnego i społecznego. Oczekujemy od Premiera i Rządu RP powiązania proponowanej reformy z przemyślaną strategią rozwoju nauki i szkolnictwa wyższego.

Konieczność reformy nauki i szkolnictwa wyższego w Polsce wynika zarówno z wyzwań towarzyszących integracji europejskiej i otwarciu na świat, jak i z zagrożeń, a nawet zjawisk kryzysowych, które narosły w ciągu ostatnich lat. Gwałtowny wzrost ilościowy szkolnictwa wyższego – głównie w wyniku powstania niepublicznych uczelni zawodowych – przyniósł dorobek, który trzeba zachować. Jednocześnie jednak pogłębiło się niedofinansowanie uczelni publicznych oraz placówek naukowych PAN. Do priorytetów zamierzonej reformy powinna zatem należeć ochrona najlepszych polskich uczelni i placówek badawczych. Nie są one liczne, ale to one stanowią o randze nauki i edukacji w Polsce, a w znacznej mierze o pozycji Polski w Europie.

Rządowy *Projekt* podejmuje wiele problemów, które środowiska akademickie i naukowe podnoszą już od wielu lat, bowiem w żywotnym interesie tych środowisk jest przywrócenie im należytej rangi w skali międzynarodowej. Przyjmujemy z zadowoleniem propozycję powołania Rady Rozwoju Nauki i Innowacyjności przy Premierze RP oraz Narodowego Centrum Nauki, postulowane przez nas w liście do Pana Premiera w styczniu br. Prezydium wspierają postulowane w *Projekcie* reformy, umożliwiające skuteczną konkurencyjność zarówno w obrębie polskiego środowiska naukowego, jak i w skali międzynarodowej.

Prezydium KRASP i PAN deklarują gotowość do konstruktywnej współpracy w przygotowaniu niezbędnych projektów ustawodawczych i uzyskaniu dla nich akceptacji społecznej. Wiele spraw wymaga dyskusji i uzgodnień. Najbardziej sporny, choć wcale nie konstytutywny dla projektowanej reformy pomysł zniesienia habilitacji nie musi być przeszkodą w dojściu do porozumienia, gdyż jest zdecydowanie przedwczesny, a jego rozważenie powinno być odłożone. Sprawie tej poświęcamy odrębne stanowisko.

Najważniejszym zadaniem środowiska naukowego w dziele reformy, obok zdecydowanej poprawy warunków dla twórczości naukowej i szkolnictwa akademickiego, jest

udoskonalenie systemu oceny dorobku naukowego, opartej na rzetelnej i merytorycznej krytyce naukowej oraz przestrzeganie zasad etyki w nauce.

Wyrażamy gotowość do poparcia, po niezbędnych uzgodnieniach szczegółowych, zapowiedzianych przez Rząd rozwiązań zwiększających konkurencję między naukowcami i między ośrodkami badawczymi oraz mobilność kadr naukowych. Uważamy, że dodatkowe środki przeznaczone na badania naukowe winny być rozdzielane przede wszystkim na zasadzie konkurowania o granty. Jednocześnie nie wolno dopuścić do finansowej zapaści renomowanych placówek o wysokim poziomie.

Uważamy, że zatrudnienie naukowców w uczelniach i placówkach PAN, z wyjątkiem stanowisk profesorskich, powinno być tylko kontraktowe, przy czym należy wprowadzić i wyegzekwować regulę jednoetatowości. Warunkiem wprowadzenia tych zasad jest jednak wydatne podniesienie uposażeń, zwłaszcza młodej kadry naukowej zatrudnionej w publicznych uczelniach i placówkach badawczych. Będzie to wymagało także odpowiednich zmian w innych ustawach.

Propozycja wyróżniania w systemie szkolnictwa wyższego i nauki tzw. okrętów flagowych budzi w środowisku akademickim wiele kontrowersji i obaw, ale przy odpowiedniej konkretyzacji będzie służyć ochronie poziomu wiodących ośrodków badawczych i dydaktycznych. Ich wybór powinien być okresowo weryfikowany. Dodatkowe środki przeznaczone dla tych placówek nie mogą być uzyskiwane kosztem zubożenia pozostałych placówek. Ponadto, obok uprzywilejowania finansowego niezbędne będzie zagwarantowanie takim elitarnym ośrodkom najszerzego zakresu autonomii w zarządzaniu działalnością naukową i dydaktyczną. Niezbędne wydaje się też zagwarantowanie organom reprezentującym środowisko akademickie decydującego wpływu na wybór ośrodków doskonałości badawczej i dydaktycznej. Prezydium KRASP i PAN podkreślają zarazem, że przy wszelkich zmianach ustawowych związanych z reformą należy respektować zasadę autonomii instytucji naukowych i akademickich, także w zarządzaniu majątkiem.

Ważnym elementem założeń reformy jest urealnienie współpracy szkół akademickich z instytutami Polskiej Akademii Nauk oraz jednostkami badawczo-rozwojowymi poprzez wykorzystanie potencjału intelektualnego uczonych spoza środowiska uczelnianego.

W projekcie rządowym istotne zastrzeżenie budzi zamiar podporządkowania uczelni resortowych Ministrowi Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Sądzymy, że usytuowanie tego typu uczelni nie powinno być zmieniane bez konsultacji z zainteresowanymi.

Prezes PAN

Prof. dr hab. Michał Kleiber

Przewodniczący KRASP

Prof. dr hab. inż. Tadeusz Luty